

ULVILA Liikistö

Keskiaikaisen kappelinpaikan ja hautausmaan kaivaus

Tiina Jäkärä 2003

Yksityinen tutkimuskaivaus

- Tutkimuskohde: Ulvila Liikistö
- Ulvila Pappila rno 1:20
- Tutkimus: keskiaikaisen kappelinpaikan ja hautausmaan kaivaus
- Ajoitus: 1200-1400-luvut
- Peruskartta: 1143 02 Pori
- X 6813 88 y 1548 14 z n. 10 m mpy
- Maanomistaja: Ulvilan seurakunta
- yksityinen tutkimus
- Kaivauksenjohtaja: FM Tiina Jäkärä
- Kenttätyöaika: 19.-23.5.2003
- Tutkitun alueen laajuus: 4 m2
- Tutkimuksen kustantaja: FM Tiina Jäkärä
- Löydöt 2004042:1-8
- Diapositiivit 125481: 1-6
- Aikaisemmat tutkimukset: Iikka Kronqvist/1930-31, 1933-34. Tiina Jäkärä/2003.
- Aikaisemmat löydöt: KM 34127: 1-63, KM 2003006:1- 24, Rahakammio: 2003047:1-5.
- Kaivauslupa 2003, diariointinumero 1/302/2003.
- Kirjallisuusviitteet:
 Iikka Kronqvist 1938: Varhaisen keskiajan hautamerkeistä. Suomen Museo 1938.
 Tiina Jäkärä 2000: Armställningar från tre finska medeltida begravningsplatser. META 3/2000.
 2003a: Paluu Ulvilan Liikistöön - uusien tutkimusten satoa. SKAS 2/2003.
 2003b: Valoa Ulvilan keskiaikaan - Liikistön uudet tutkimukset. Ulvilan kotiseutulehti 2003.
- Kaivauskertomus 4 sivua + liitteet
- liitteet: yleiskartta, diapositiiviluettelo, karttaluettelo, karttakopiot, löytöluettelo, radiohiiliajoitusseloste.
- Alkuperäisen raportin säilytyspaikka: Museovirasto, rakennushistorian osasto.

Tiivistelmä

Ulvila Liikistö 2003

PK 1143 02

x =6813 88 y=1548 14 z =10

Keskiaikaisen kappelinpaikan ja hautausmaan kaivaus

Tutkimuskaivaus

FM Tiina Jäkärä

Löydöt: 2004042:1-7

Ajoitus: 1200-1400-luvut

Tutkitun alueen laajuus: 4 m².

Kenttätyöaika: 19.-23.5.2003

Tutkimusraportti: Museoviraston rakennushistorian osasto.

Ulvilan Liikistössä tutkittiin 19.-23.5.2003 yhteensä 4 m². Alue 1b avattiin suoraan jatkona edellisen vuoden alueen 1 länsipäähän. Alueen koko oli kaikkiaan 2 x 2 m. Maa oli ylemmistä kerroksista osittain sekoittunutta 1930-luvun kaivauksista. Rakenteita olivat kolme haudan osaa sekä yksi kokonainen hauta. Lisäksi alueen eteläosassa oli vaalean maan muodostama rakenne, joka liittyi ehkä vuoden 2002 tutkimuksissa löydettyyn seinän jälkeen.

Suuren kiviperustuksen maanalaista osaa paljastettiin ja kuvattiin. Se koostui kylmämuuratusta muurista, joka oli ladottu alueelle tyypillisestä punaisesta hiekkakivistä.

Alueen 1b pohjimmaisesta haudasta tehtiin radiohiiliajoitus, jonka kalibroimaton tulos on 690 \pm 30 BP.

Myös Liikistön korkeimmalle kohdalle, ns. Kärjäkivien keskelle tehtiin pieni koeavaus. Pinnan avaaminen paljasti tiheän kiveyksen. Rakenne ei ole luontainen.

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto

2. Alue 1b

2.1. Rakennukseen(?) liittyvät havainnot

2.2. Jätekuoppa

3. Haudat

4. Yhteenveto

LIITTEET

Yleiskartta

Diapositiiviluettelo

Löytöluettelo

Karttaluettelo

Kopiot kaivauskartoista

Radiohiiliajoitusseleste

1. Johdanto

Vuoden 2003 tutkimukset olivat suoraa jatkoa edellisen vuoden kenttätöille. Nyt päätettiin jatkaa alueen 1 tutkimista. Alue sijaitsee Liikistössä olevan massiivisen kiviperustanjäänteiden sisäpuolella. Aluetta 1 jatkettiin länteen 2 metriä, myös leveys oli 2 metriä. Työaika oli viikko, ja edellisen vuoden havaintojen perusteella (aluetta ei ole kokonaan kaivettu, rakenteet ym.) suuremman alueen avaaminen ei tuntunut mielekkäältä. Alue nimettiin 1b.

Mittaukset voitiin suorittaa edellisen vuoden peruslinjasta. Valitettava kömmähdys tapahtui filmien kanssa. Vasta kaivausten jälkeen näet havaittiin, että molemmissa kameroissa oli ollut diafilmi. Tämän vuoksi vuoden 2003 raportissa on ainoastaan diakuvaluettelo.

Tutkimukset mahdollisti v. 2002 myönnetty henkilökohtainen apuraha Suomen Kulttuurirahastolta ja Satakunnan rahastolta. Kaivajina toimi edelleen opiskelijoita Porin yliopistokeskuksessa toimivasta Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksesta. Kaikki opiskelijat saivat työstään opintosuorituksia. Piirtäjänä toimi osan aikaa fil.kand. Heidi Viljanen Turun yliopistosta.

Sekä lehdistö että Lounais-Suomen TV-uutiset tekivät juttuja Liikistöstä. Elokuussa allekirjoittanut esitteli Liikistön tähänastisia tuloksia Ulvila-päivillä sekä lokakuussa Ulvilassa järjestetyssä yleisötilaisuudessa, jossa myös akatemiaturkija Markus Hiekkänen esitteli Ulvilan kirkon uusia ajoitustuloksia.

2. Alue 1b

2.1. Rakennukseen(?) liittyvät havainnot

Erityisen mielenkiintoinen jäännös vuonna 2002 alueella 1 oli palaneen, todennäköisesti seinälinjan jäännös alueen eteläreunassa. Vaikutti siltä, että se jatkuisi alueen ulkopuolelle länteen päin. Kuitenkin alueen 1b kaivamisen edistyessä huomattiin, että samaa jälkeä ei näy. Tarkastelukohdalla eli kaakkoisnurkassa oli kuitenkin toisenlainen rakenteen jälki. Se näkyi heti 1 kerrosta kaivettaessa.

Ennen alueen avaamista paikalla oletettiin olevan kivi; maanpinnalle näkyi kohouma. Kyseessä oli kuitenkin puhtaan, vaalean hiekan muodostama kumpare, jonka jäljet muodostuivat kaivamisen edetessä hyvin suoralinjaisiksi. Kronqvistin yleiskartasta näkee, että tämän kohdan itäpuolella oli suuri, suorakulmainen kivi, joka tuolloin siirrettiin pois paikaltaan. Vaalean hiekan kohtaa ei kuitenkaan oltu kaiveltu. Vaikuttaa siltä, että kivi on liittynyt johonkin rakenteeseen.

Tällainen jyrkästi rajautuva puhtaan hiekan kohta näkyi myös alueen 1 kaakkoiskulmauksessa. Senkin vieressä on edelleen suurehko kivi (heti alueen 1 ulkopuolella). Ilmeisesti näiden puhtaan hiekan alueiden päällä tai välittömässä läheisyydessä on ollut jotain, joka on estänyt maan kaivelun sen ympärillä. Esimerkiksi Hiittisten Kyrksundetin keskiaikaisen kappelin sisäosan kaivauksissa havaittiin koskematon, pitkänomainen puhtaan maan alue, jonka kohdalla säilyneiden kivien ja puunjäänteiden perusteella on ehkä ollut lattiavasa. Uusia hautauksia tehtäessä osa lattian laudoista oli otettu auki, mutta vasa-ollessa kiinteitä ei niitä ole liikuteltu, eikä hautoja ole kaiveltu niiden alle.

Alueen 1 vieressä, kaakkoiskulmassa ja kaivausalueella oli samassa linjassa muitakin suurehkoja kiviä ja ns. seinälinjan palanut jäännös oli näiden kivien ja suuren kiviperustuksen välissä. Ehkä nämä liittyvät paikalla ennen kiviperustusta sijainneeseen rakennukseen. Puurakennuksen peruskiviä?

Vaikutti siltä, että muualla alueella 1b kaksi ensimmäistä kerrosta olivat vielä suurimmaksi osaksi aiemmissa kaivauksista sekoittunutta maata, mutta jälleen voitiin huomata ettei kaivamista oltu tehty puhtaaseen maahan saakka.

Alue oli huomattavan löytököyhää verrattuna edellisen vuoden kaivauksiin. Tämä yhdessä seinälinjan jäänteiden kanssa voi viitata siihen, että vuoden 2002 kaivausalue sijoittui mahdollisesti rakennuksen *sisäosan* kohdalle. Löydöt olivat pääosin ikkunalasiasia, rahoja, nauvoja.

2.2. Jätekuoppa

Koillisnurkassa jatkui sama syvä likamaakuoppa joka oli jo 2002 kaivausalueella näkyvissä. Sen syvyys maanpinnasta oli lähes 2 metriä. Todennäköisesti kyse on jonkinlaisesta jätekuopasta. Parin naulan lisäksi siitä löytyi pala rei'itettyä nahkaa.

3. Haudat

Alueelta 1b löydettiin yksi kokonainen hauta ja osia ainakin kolmesta muusta. Alueen itäseinämästä löytyi alueella 1 olleen haudan (hauta 1) pääty arkunnauloineen. Länsiseinämästä tulivat esiin vainajan jalanluut n. polvien kohdalta. Kyseessä on hauta, jonka Kronqvist kaivauksissaan ainakin osittain paljasti. Suurin piirtein tällä kohdalla näkyy yleiskartassa luuranko, jonka sääriluut puuttuvat. Haudan kohta lienee kaivettu kuopalle; kuoppien kaivamisen jäljethän näkyivät selvästi alueella 1. Myös alueella 1 oli tuolloin paljastettu hauta, jonka vainajan luita ei oltu siirretty. Tämäkin hauta näkyy yleiskartassa.

Alimmaisen rakenteen muodosti kuitenkin koskematon hauta (hauta 2). Sen päältä löytyi vielä muutamia irtoluita haudasta, joka oli sekin paljastettu ja ainakin suurimmaksi osaksi tuhottu (taltioitu?) 1930-luvulla. Tämä on selvänä todisteena siitä, että hautoja on ollut ainakin kahdessa kerroksessa tällä alueella (kts. kuva 1; täydennetty Kronqvistin yleiskartta). Hauta 2 ajoittuu samanaikaiseksi 2002 löytyneen seinälinjan kanssa (todennäköisin ajoitus n. 1280-1310).

4. Yhteenveto

Mielenkiintoista alueen 1b kaivauksissa oli löytöjen vähyys. Tulevissa tutkimuksissa potentiaalisin tutkimusalue sijaitsee nykyisten 1 ja 1b alueiden eteläpuolella eli kiviperustuksen toisella puolella. Yleiskartan mukaan kyseisellä alueella ei ole kaivettu. Osittain se on voinut johtua siitä, että kiviperustusta paljastettaessa maamassat kasattiin mitä ilmeisimmin sen eteläpuolelle. Ympäröivää aluetta alettiin tutkia vasta myöhemmin.

Kronqvist tutki pienen leikkauksen aivan kiviperustan vierestä, eteläisellä puolella lähellä kaakkoiskulmaa. Tuolloin havaittiin hautoja aivan perustusten vieressä. Joissakin kohden perustus on myös katkaissut hautoja Kronqvistin mukaan. Tällaisia haudan puolikkaita ei kuitenkaan näy yleiskartassa.

Mynämäki 15.5.2004

FM Tiina Jäkärä

Ulvila Liikistö 2003

Karttaluettelo

Kartta 1	Alue 1b	Tasot 4 ja 5	MK 1:20
Kartta 2	Alue 1b	Eteläprofiili	MK 1:20

Dialuettelo

Ulvila Liikistö 2003

125481: 1 Ulvila Liikistö. Alue 1b. Taso 3. Lännestä. T. Jäkärä 19.5.03.

125481: 2 Ulvila Liikistö. Alue 1b. Haudan 2 päällä olleen vainajan reisiluuta. Haudan 2 vainajan kalloa näkyvissä oikealla. Pohjoisesta. T. Jäkärä 21.5.03.

125481: 3 Ulvila Liikistö. Alue 1b. Taso 4. Lännestä. T. Jäkärä 20.5.03.

125481: 4 Ulvila Liikistö. Alue 1b. Hauta 2. Idästä. T. Jäkärä 21.5.03.

125481: 5 Ulvila Liikistö. Alue 1b. Pohjoisprofiilia. Oikealla syvälle menevä likakuoppa. Etelästä. T. Jäkärä 23.5.03.

125481: 6 Ulvila Liikistö. Alue 1b. Kiviperustusta paljastettuna eteläprofiilista. Pohjoisesta. T. Jäkärä 23.5.03.

Ulvila Liikistö 2003

Löytöluettelo

KM 2004042

Alue 1b

Krs 1

:1	Keramiikkaa Tummanruskeaa, hieno sekoitteista. Kannun kaulaa? Pala paksunee keskeltä. Kohovyötä.	1 kpl	x=1000 y=1009	<1g
:2	Ikkunalasia Vihreää, paksuus n. 1 mm, yksi sivu nyrhitty.	1 kpl	x=1001 y=1009	5g
:3	Piitä	1 kpl	x=1001 y=1009	<1g
:4	Kalkkikiveä	1 kpl	x=1001 y=1009	1g

Krs 4

:5	Veitsen(?) katkelma	1 kpl	x=1000 y=1010	<1g
----	---------------------	-------	---------------	-----

Krs 5

:6	Pala nahkaa Leikely nahan pala, jossa 4 reikää. Kengästä, pussista?	1 kpl	x=1001 y=1010	9g
:7	Kalkkikiveä	1 kpl	x=1000 y=1009	g
:8	Kalkkikiveä	1 kpl	x=1001 y=1010	g